

UWAGI ANALITYCZNE

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego **liczba gospodarstw rolnych** w 2002 r. wynosiła 76,7 tys. (w kraju 2933,2 tys.). W dniu 20 maja 2002 r. oraz w okresie 12 miesięcy poprzedzających ten dzień 52,7 tys. (w kraju 2177,6 tys.) gospodarstw prowadziło **działalność rolniczą**, a ponad 24 tys. (w kraju ponad 755 tys.) gospodarstw **nie prowadziło działalności rolniczej**.

W 2002 r. z ogólnej liczby gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą:

- 8,1 tys., tj. 15,3% (w kraju – 20,4%) produkowało **wyłącznie na własne potrzeby**,
- 16,2 tys., tj. 30,8% (w kraju – 36,3%) produkowało **głównie na własne potrzeby**,
- 28,4 tys., tj. 53,9% (w kraju – 43,3%) produkowało **głównie na rynek**.

Gospodarstwa produkujące głównie na rynek były gospodarstwami największymi obszarowo, ich średnia powierzchnia wynosiła 23,21 ha użytków rolnych (w kraju – 13,26 ha). Średnia powierzchnia gospodarstw produkujących wyłącznie na własne potrzeby i produkujących głównie na własne potrzeby wynosiła odpowiednio: 8,76 ha i 2,96 ha użytków rolnych (w kraju odpowiednio 2,07 ha i 2,24 ha).

Wśród gospodarstw, które prowadziły działalność rolniczą, odsetek gospodarstw rolnych produkujących wyłącznie na własne potrzeby malał wraz ze wzrostem powierzchni gospodarstw z 37,7% w grupie obszarowej 0-1 ha użytków rolnych do 2,9% w grupie 100 ha użytków rolnych i więcej.

Wśród gospodarstw najmniejszych o powierzchni do 3 ha użytków rolnych odsetek jednostek produkujących głównie na własne potrzeby przekraczał 50%. Odsetek ten malał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych, osiągając wielkość poniżej 2% począwszy od grupy obszarowej 30-50 hektarów.

W przypadku gospodarstw produkujących głównie na rynek, omawiana tendencja kształtowała się odwrotnie. Odsetek analizowanych gospodarstw wzrastał wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych: z 6,8% w grupie obszarowej 0-1 ha do ponad 90% począwszy od grupy 15-20 ha.

Wśród jednostek gospodarujących na gruntach własnych dominowały gospodarstwa produkujące głównie na rynek, które stanowiły 56,3% ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą z gruntami własnymi (w kraju – 44,1%). Wśród gospodarstw, które użytkowały wyłącznie grunty dzierżawione największy udział miały gospodarstwa produkujące głównie na potrzeby własne (48,2% ogółu gospodarstw z użytkami rolnymi w całości dzierżawionymi; w kraju – 49,5%).

Analiza wykształcenia rolniczego osób kierujących gospodarstwem rolnym wykazała, że najwyższy odsetek osób kierujących z wykształceniem wyższym, policealnym i średnim wystąpił, podobnie jak w kraju, w przypadku gospodarstw produkujących głównie na rynek (odpowiednio 3,4%, 0,3% i 14,4%). Wśród tych gospodarstw odnotowano również najwyższy odsetek osób kierujących z wykształceniem zasadniczym zawodowym (34,6%). Jednocześnie w omawianej grupie gospodarstw wystąpił najniższy odsetek osób kierujących posiadających jedynie kurs rolniczy (47,2%). Najwyższy odsetek osób kierujących z kursem rolniczym odnotowano w grupie gospodarstw produkujących głównie na potrzeby własne (63,7%).

Z ogólnej liczby – 2,7 tys. gospodarstw, które zajmowały się produkcją rolniczą i prowadziły rachunkowość rolną, zdecydowana większość – 88,8% produkowała głównie na rynek, zaledwie 6,6% – głównie na potrzeby własne, a 4,5% – wyłącznie na potrzeby własne. Dane dla kraju kształtowały się na zbliżonym poziomie.

Użytkowanie gruntów

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2002 ogólna liczba gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne wyniosła 75,6 tys. (w kraju 2916,3 tys.), co oznacza, że w analizie wyników nie wzięto pod uwagę gospodarstw właścicieli zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych (1,1 tys. gospodarstw; kraj 17,0 tys. gospodarstw).

Tabl. 1. Gospodarstwa rolne posiadające użytki rolne według wskaźnika jakości użytków rolnych i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	O wskaźniku jakości użytków rolnych			
		poniżej 0,4	0,4-0,7	0,7-1,0	1,0 i więcej
W liczbach bezwzględnych					
O g ó ł e m	75641	23312	14363	12647	25319
Produkujące:					
wyłącznie na własne potrzeby	7592	2135	1565	1271	2621
głównie na własne potrzeby	15790	5069	2809	2481	5431
głównie na rynek	28205	9239	5644	5019	8303
Nieprowadzące produkcji rolniczej	24054	6869	4345	3876	8964
W odsetkach według wskaźnika jakości użytków rolnych					
O g ó ł e m	100,0	30,8	19,0	16,7	33,5
Produkujące:					
wyłącznie na własne potrzeby	100,0	28,1	20,6	16,7	34,5
głównie na własne potrzeby	100,0	32,1	17,8	15,7	34,4
głównie na rynek	100,0	32,8	20,0	17,8	29,4
Nieprowadzące produkcji rolniczej	100,0	28,6	18,1	16,1	37,3
W odsetkach według celu produkcji					
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Produkujące:					
wyłącznie na własne potrzeby	10,0	9,2	10,9	10,0	10,4
głównie na własne potrzeby	20,9	21,7	19,6	19,6	21,5
głównie na rynek	37,3	39,6	39,3	39,7	32,8
Nieprowadzące produkcji rolniczej	31,8	29,5	30,3	30,6	35,4

Udział gospodarstw nieprowadzących produkcji rolniczej w grupie gospodarstw o wskaźniku jakości użytków rolnych poniżej 0,4 wyniósł 29,5%, zaś 35,4% w grupie gospodarstw o wskaźniku jakości użytków rolnych 1,0 i większym. Udział powierzchni użytków rolnych o wskaźniku jakości użytków rolnych poniżej 0,4 dla gospodarstw nieprowadzących produkcji rolniczej wyniósł 12,4%, natomiast powierzchnia użytków rolnych o wskaźniku jakości 1,0 i więcej stanowiła w tej grupie gospodarstw rolnych 12,0%.

Analizując informacje dotyczące **celu prowadzonej produkcji rolniczej** w gospodarstwach rolnych na tle jakości użytków rolnych, należy podkreślić, że:

- udział **gospodarstw produkujących wyłącznie na potrzeby własne** w grupie gospodarstw o wskaźniku jakości użytków rolnych poniżej 0,4 wyniósł 9,2% zaś 10,4% w grupie gospodarstw o wskaźniku jakości użytków rolnych 1,0 i większym. Udział powierzchni użytków rolnych o wskaźniku jakości użytków rolnych poniżej 0,4 dla gospodarstw produkujących wyłącznie na potrzeby własne wyniósł 3,7%, natomiast powierzchnia użytków rolnych o wskaźniku jakości 1,0 i więcej stanowiła w tej grupie gospodarstw rolnych blisko 15,8%,

- udział **gospodarstw produkujących głównie na potrzeby własne** w grupie gospodarstw o wskaźniku jakości użytków rolnych poniżej 0,4 wyniósł 21,7%, zaś 21,5% w grupie gospodarstw o wskaźniku jakości użytków rolnych 1,0 i większym. Udział powierzchni użytków rolnych o wskaźniku jakości użytków rolnych poniżej 0,4 dla gospodarstw produkujących głównie na potrzeby własne wyniósł 11,1%, natomiast powierzchnia użytków rolnych o wskaźniku jakości 1,0 i więcej stanowiła w tej grupie gospodarstw rolnych blisko 2,7%,
- udział **gospodarstw produkujących głównie na rynek** w grupie gospodarstw o wskaźniku jakości użytków rolnych poniżej 0,4 wyniósł 39,6% zaś 32,8% w grupie gospodarstw o wskaźniku jakości użytków rolnych 1,0 i większym. Jednak powierzchnia użytków rolnych o wskaźniku jakości użytków rolnych poniżej 0,4 w gospodarstwach produkujących głównie na rynek stanowiła 72,7%, zaś powierzchnia użytków rolnych o wskaźniku jakości 1,0 i więcej stanowiła w tej grupie gospodarstw rolnych 69,4%.

Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych posiadających użytki rolne w grupach obszarowych powierzchni użytków rolnych była bardzo zróżnicowana:

- gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych do 1 ha stanowiły 28,7% ogólnej liczby gospodarstw i posiadały tylko 1,0% powierzchni użytków rolnych,
- gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych 1-5 ha stanowiły 31,2% ogólnej liczby gospodarstw i użytkowały 6,2% powierzchni użytków rolnych,
- gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych 5-15 ha, stanowiące około 24,4% ogólnej liczby gospodarstw, zajmowały ponad 20,0% powierzchni użytków rolnych,
- gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 15-50 ha, stanowiące około 13,3% ogólnej liczby gospodarstw rolnych, zajmowały aż 28,1% powierzchni użytków rolnych spisanej w gospodarstwach rolnych,
- gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych powyżej 50 ha stanowiły 2,4% ogółu gospodarstw posiadających użytki rolne, ale zajmowały 44,7% powierzchni użytków rolnych.

Z ogólnej powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach rolnych wynoszącej 869,6 tys. ha (w kraju 16899,3 tys. ha):

- na 10,6% (w kraju 10,0%) powierzchni użytków rolnych gospodarstwa nie prowadziły produkcji rolniczej,
- na 8,1% (w kraju 5,4%) powierzchni użytków rolnych gospodarstwa produkowały wyłącznie na potrzeby własne,
- na 5,5% (w kraju 10,5%) powierzchni użytków rolnych gospodarstwa produkowały głównie na potrzeby własne,
- na 75,7% (w kraju 74,0%) powierzchni użytków rolnych gospodarstwa produkowały głównie na rynek.

Tabl. 2. Powierzchnia użytków rolnych według wskaźnika jakości użytków rolnych i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	O wskaźniku jakości			
		poniżej 0,4	0,4-0,7	0,7-1,0	1,0 i więcej
W hektarach					
O g ó ł e m	869624	193857	156965	166130	352672
Produkujące:					
wyłącznie na własne potrzeby	70800	7254	4727	3064	55755
głównie na własne potrzeby	48038	21525	9821	7139	9553
głównie na rynek	658466	141000	127948	144618	244901
Nieprowadzące produkcji rolniczej	92320	24079	14469	11309	42464

Tabl. 2. Powierzchnia użytków rolnych według wskaźnika jakości użytków rolnych i celu produkcji rolniczej (dok.)

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	O wskaźniku jakości			
		poniżej 0,4	0,4-0,7	0,7-1,0	1,0 i więcej
W odsetkach według wskaźnika jakości użytków rolnych					
O g ó ł e m	100,0	22,3	18,0	19,1	40,6
Produkujące:					
wyłącznie na własne potrzeby	100,0	10,2	6,7	4,3	78,8
głównie na własne potrzeby	100,0	44,8	20,4	14,9	19,9
głównie na rynek	100,0	21,4	19,4	22,0	37,2
Nieprowadzące produkcji rolniczej	100,0	26,1	15,7	12,2	46,0
W odsetkach według celu produkcji					
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Produkujące:					
wyłącznie na własne potrzeby	8,1	3,7	3,0	1,8	15,8
głównie na własne potrzeby	5,5	11,1	6,3	4,3	2,7
głównie na rynek	75,7	72,7	81,5	87,1	69,4
Nieprowadzące produkcji rolniczej	10,6	12,4	9,2	6,8	12,0

Według wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2002 w ogólnej powierzchni użytków rolnych gospodarstw rolnych wynoszącej 869,6 tys. ha, użytki rolne o najniższym wskaźniku jakości gruntów wynoszącym poniżej 0,4 stanowiły 22,3% i było to ponad 193,9 tys. ha. Użytki rolne o wskaźniku jakości 0,4-0,7 stanowiły 18,0% ogólnej powierzchni użytków rolnych i zajmowały powierzchnię 157,0 tys. ha. Użytki rolne posiadające wskaźnik jakości 0,7-1,0 stanowiły 19,1% ogólnej powierzchni użytków rolnych i zajmowały obszar 166,1 tys. ha. Użytki rolne o najwyższym wskaźniku jakości gruntów – wynoszącym 1,0 i więcej zajmowały 352,7 tys. ha i stanowiły 40,6% ogólnej powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach rolnych.

W użytkowaniu gospodarstw rolnych w 2002 r. znajdowało się 709,7 tys. ha (w kraju 13,1 mln ha) gruntów ornych. Liczba gospodarstw posiadających w użytkowaniu grunty orne wyniosła 49,8 tys. (w kraju 10,8 mln ha) i stanowiła 96,8% (w kraju 93,3%) ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne.

Powierzchnia gruntów ornych pod zasiewami znajdująca się w gospodarstwach rolnych wyniosła 555,6 tys. ha. Liczba gospodarstw rolnych z zasiewami na gruntach ornych wyniosła 47,8 tys. i stanowiła 95,6% ogólnej liczby gospodarstw rolnych posiadających grunty orne (62,9% ogólnej liczby spisanych gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne).

Z powierzchni gruntów ogółem znajdujących się w gospodarstwach rolnych, w których nie odnotowano powierzchni odłogów i ugorów gospodarstwa rolne produkujące:

- wyłącznie na własne potrzeby zajmowały 1,4% powierzchni gruntów ogółem (w kraju 3,1%),
- głównie na własne potrzeby użytkowały 5,2% powierzchni gruntów ogółem (w kraju 10,2%),
- głównie na rynek użytkowały 93,4% powierzchni gruntów ornych (w kraju 86,7%).

Tabl. 3. Powierzchnia gospodarstw rolnych, w których nie zanotowano odlogów i ugorów według grup obszarowych gruntów ornych pod zasiewami i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe gruntów ornych pod zasiewami					
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10-15	15 ha i więcej
W hektarach							
O g ó ł e m	567484	7246	9315	31800	83348	77927	357848
produkujące:							
Wylącznie na własne potrzeby	8110	1875	1226	1722	1067	610	1610
Głównie na własne potrzeby	29624	4204	5065	9817	6038	1943	2556
Głównie na rynek	529750	1166	3025	20261	76243	75374	353682
W odsetkach powierzchni pod zasiewami							
O g ó ł e m	100,0	1,3	1,6	5,6	14,7	13,7	63,1
produkujące:							
Wylącznie na własne potrzeby	100,0	23,1	15,1	21,2	13,2	7,5	19,9
Głównie na własne potrzeby	100,0	14,2	17,1	33,1	20,4	6,6	8,6
Głównie na rynek	100,0	0,2	0,6	3,8	14,4	14,2	66,8
W odsetkach według celu produkcji							
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:							
Wylącznie na własne potrzeby	1,4	25,9	13,2	5,4	1,3	0,8	0,4
Głównie na własne potrzeby	5,2	58,0	54,4	30,9	7,2	2,5	0,7
Głównie na rynek	93,4	16,1	32,5	63,7	91,5	96,7	98,8

Liczba gospodarstw rolnych, w których nie zanotowano odlogów i ugorów wyniosła 72,7% (w kraju – 57,5%) wszystkich gospodarstw rolnych posiadających grunty orne.

Tabl. 4. Gospodarstwa rolne, w których nie zanotowano odlogów i ugorów według grup obszarowych gruntów ornych pod zasiewami i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe gruntów ornych pod zasiewami					
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10-15	15 ha i więcej
W liczbach bezwzględnych							
O g ó ł e m	36152	9092	4114	5455	7262	4343	5886
produkujące:							
Wylącznie na własne potrzeby	3894	2825	569	344	101	32	23
Głównie na własne potrzeby	10307	5526	2386	1659	574	107	55
Głównie na rynek	21951	741	1159	3452	6587	4204	5808
W odsetkach liczby gospodarstw posiadających zasiewy							
O g ó ł e m	100,0	25,1	11,4	15,1	20,1	12,0	16,3
produkujące:							
Wylącznie na własne potrzeby	100,0	72,5	14,6	8,8	2,6	0,8	0,6
Głównie na własne potrzeby	100,0	53,6	23,1	16,1	5,6	1,0	0,5
Głównie na rynek	100,0	3,4	5,3	15,7	30,0	19,2	26,5

Tabl. 4. Gospodarstwa rolne, w których nie zanotowano odlogów i ugorów według grup obszarowych gruntów ornych pod zasiewami i celu produkcji rolniczej (dok.)

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe gruntów ornych pod zasiewami					
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10-15	15 ha i więcej
W odsetkach według celu produkcji							
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:							
Wylącznie na własne potrzeby	10,8	31,1	13,8	6,3	1,4	0,7	0,4
Głównie na własne potrzeby	28,5	60,8	58,0	30,4	7,9	2,5	0,9
Głównie na rynek	60,7	8,2	28,2	63,3	90,7	96,8	98,7

Z ogólnej liczby gospodarstw rolnych, w których nie zanotowano powierzchni odlogów i ugorów gospodarstwa rolne produkujące:

- wyłącznie na własne potrzeby stanowiły 10,8% (w kraju 15,5%),
- głównie na własne potrzeby stanowiły 28,5% (w kraju 34,7%),
- głównie na rynek stanowiły 60,7% (w kraju 49,7%).

W łącznej powierzchni sadów zajmującej 3,4 tys. ha największą powierzchnię sadów – 49,6% odnotowano w grupie obszarowej 5 ha i więcej powierzchni sadów, a 29,6% powierzchni sadów znajdowało się w gospodarstwach o powierzchni sadów do 1 ha.

Tabl. 5. Powierzchnia sadów według grup obszarowych powierzchni sadów i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni sadów			
		do 1 ha	1-2	2-5	5 ha i więcej
W hektarach					
O g ó ł e m	3395	1004	291	416	1684
produkujące:					
Wylącznie na własne potrzeby	413	198	66	58	91
Głównie na własne potrzeby	495	299	80	59	56
Głównie na rynek	2487	507	145	299	1536
W odsetkach powierzchni sadów					
O g ó ł e m	100,0	29,6	8,6	12,2	49,6
produkujące:					
Wylącznie na własne potrzeby	100,0	48,0	15,9	14,0	22,0
Głównie na własne potrzeby	100,0	60,4	16,2	12,0	11,3
Głównie na rynek	100,0	20,4	5,8	12,0	61,8
W odsetkach według celu produkcji					
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:					
Wylącznie na własne potrzeby	12,2	19,7	22,6	13,9	5,4
Głównie na własne potrzeby	14,6	29,8	27,6	14,2	3,3
Głównie na rynek	73,3	50,5	49,9	71,9	91,3

Gospodarstwa rolne, w których znajdowało się 12,2% powierzchni sadów produkowały wyłącznie na potrzeby własne, natomiast w gospodarstwach rolnych, w których użytkowano 14,6% powierzchni sadów produkcja przeznaczona była głównie na własne potrzeby.

Gospodarstwa rolne, w których znajdowało się 73,3% powierzchni sadów produkowały głównie na rynek.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą sadów wyniosła 4,7 tys., tj. 9,1% wszystkich gospodarstw rolnych posiadających powierzchnię użytków rolnych. Spośród nich gospodarstwa produkujące wyłącznie na potrzeby własne stanowiły 21,6% gospodarstw posiadających sady, a gospodarstwa produkujące głównie na potrzeby własne stanowiły 30,2% gospodarstw posiadających sady, natomiast produkujące głównie na rynek stanowiły 48,2% gospodarstw użytkujących sady.

Najwięcej trwałych użytków zielonych użytkowano w gospodarstwach rolnych posiadających trwałe użytki zielone na obszarze powyżej 15 ha oraz od 2 do 5 ha, a powierzchnia trwałych użytków zielonych w tych gospodarstwach stanowiła odpowiednio 41,5% oraz 21,9% całkowitego areálu trwałych użytków zielonych użytkowanych przez gospodarstwa rolne.

Tabl. 6. Gospodarstwa rolne użytkujące sady według grup obszarowych powierzchni sadów i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni sadów			
		do 1 ha	1-2	2-5	5 ha i więcej
W liczbach bezwzględnych					
O g ó ł e m	4682	4197	239	142	104
produkujące:					
Wyłącznie na własne potrzeby	1012	933	51	21	7
Głównie na własne potrzeby	1413	1322	67	21	3
Głównie na rynek	2257	1942	121	100	94
W odsetkach liczby gospodarstw posiadających sady					
O g ó ł e m	100,0	89,6	5,1	3,0	2,3
produkujące:					
Wyłącznie na własne potrzeby	100,0	92,2	5,0	2,1	0,7
Głównie na własne potrzeby	100,0	93,6	4,7	1,5	0,2
Głównie na rynek	100,0	86,0	5,4	4,4	4,2
W odsetkach według celu produkcji					
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:					
Wyłącznie na własne potrzeby	21,6	22,2	21,3	14,8	6,7
Głównie na własne potrzeby	30,2	31,5	28,0	14,8	2,9
Głównie na rynek	48,2	46,3	50,6	70,4	90,4

W gospodarstwach rolnych nieprowadzących produkcji rolniczej znajdowało się 13,7% powierzchni trwałych użytków zielonych.

W gospodarstwach rolnych produkujących wyłącznie na własne potrzeby znajdowało się 13,7% powierzchni trwałych użytków zielonych.

W gospodarstwach rolnych produkujących głównie na własne potrzeby znajdowało się 7,2% powierzchni trwałych użytków zielonych, natomiast w gospodarstwach rolnych produkujących głównie na rynek znajdowało się 65,4% trwałych użytków zielonych.

Tabl. 7. Powierzchnia trwałych użytków zielonych według grup obszarowych powierzchni trwałych użytków zielonych i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy trwałych użytków zielonych					
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10-15	15 ha i więcej
W hektarach							
O g ó ł e m	156554	4814	11734	34347	28729	12031	64899
Produkujące:							
wyłącznie na własne potrzeby	21474	573	897	1425	792	280	17506
głównie na własne potrzeby	11334	1350	2352	3869	1828	516	1418
głównie na rynek	102309	1652	6381	25925	24093	10646	33611
Nieprowadzące produkcji rolniczej	21438	1239	2104	3127	2016	589	12363
W odsetkach powierzchni trwałych użytków zielonych							
O g ó ł e m	100,0	3,1	7,5	21,9	18,4	7,7	41,5
Produkujące:							
wyłącznie na własne potrzeby	100,0	2,7	4,2	6,6	3,7	1,3	81,5
głównie na własne potrzeby	100,0	11,9	20,8	34,1	16,1	4,6	12,5
głównie na rynek	100,0	1,6	6,2	25,3	23,5	10,4	32,9
Nieprowadzące produkcji rolniczej	100,0	5,8	9,8	14,6	9,4	2,7	57,7
W odsetkach według celu produkcji							
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Produkujące:							
wyłącznie na własne potrzeby	13,7	11,9	7,6	4,1	2,8	2,3	27,0
głównie na własne potrzeby	7,2	28,0	20,0	11,3	6,4	4,3	2,2
głównie na rynek	65,4	34,3	54,4	75,5	83,9	88,5	51,8
Nieprowadzące produkcji rolniczej	13,7	25,7	17,9	9,1	7,0	4,9	19,1

Liczba gospodarstw rolnych użytkujących trwale użytki zielone wyniosła 36,7 tys., tj. 71,5% (w kraju 54,2%) wszystkich gospodarstw rolnych posiadających użytki rolne.

Gospodarstwa rolne nieprowadzące produkcji rolniczej stanowiły 16,0% gospodarstw posiadających trwale użytki zielone.

Gospodarstwa rolne produkujące wyłącznie na potrzeby własne stanowiły 7,7% gospodarstw posiadających trwale użytki zielone.

Tabl. 8. Gospodarstwa rolne użytkujące trwałe użytki zielone według grup obszarowych powierzchni trwałych użytków zielonych i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy trwałych użytków zielonych					
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10-15	15 ha i więcej
W liczbach bezwzględnych							
O g ó ł e m	36736	10322	8702	11355	4331	1023	1003
Produkujące:							
wyłącznie na własne potrzeby	2814	1464	670	497	125	24	34
głównie na własne potrzeby	6531	3071	1760	1342	285	45	28
głównie na rynek	21504	3052	4706	8430	3613	906	797
Nieprowadzące produkcji rolniczej	5887	2735	1566	1086	308	48	144
W odsetkach liczby gospodarstw posiadających trwałe użytki zielone							
O g ó ł e m	100,0	28,1	23,7	30,9	11,8	2,8	2,7
Produkujące:							
wyłącznie na własne potrzeby	100,0	52,0	23,8	17,7	4,4	0,9	1,2
głównie na własne potrzeby	100,0	47,0	26,9	20,5	4,4	0,7	0,4
głównie na rynek	100,0	14,2	21,9	39,2	16,8	4,2	3,7
Nieprowadzące produkcji rolniczej	100,0	46,5	26,6	18,4	5,2	0,8	2,4
W odsetkach według celu produkcji							
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Produkujące:							
wyłącznie na własne potrzeby	7,7	14,2	7,7	4,4	2,9	2,3	3,4
głównie na własne potrzeby	17,8	29,8	20,2	11,8	6,6	4,4	2,8
głównie na rynek	58,5	29,6	54,1	74,2	83,4	88,6	79,5
Nieprowadzące produkcji rolniczej	16,0	26,5	18,0	9,6	7,1	4,7	14,4

Gospodarstwa rolne produkujące głównie na własne potrzeby stanowiły 17,8% gospodarstw, w których odnotowano powierzchnię trwałych użytków zielonych, natomiast 58,5% gospodarstw rolnych posiadających trwałe użytki zielone produkowało głównie na rynek.

Powierzchnia zasiewów

Z ogólnej powierzchni uprawy zbóż w gospodarstwach rolnych wynoszącej 425,7 tys. ha, na plantacjach powyżej 15 ha znajdowało się 64,2% łącznej powierzchni uprawy zbóż.

Tabl. 9. Powierzchnia uprawy zbóż według grup obszarowych powierzchni uprawy zbóż i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy zbóż ogółem					
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10-15	15 ha i więcej
W hektarach							
O g ó ł e m	425660	2928	6302	26751	67931	48597	273151
produkujące:							
Wylącznie na własne potrzeby	4518	573	717	1087	607	284	1250
Głównie na własne potrzeby	19120	1921	3296	6037	4053	1177	2636
Głównie na rynek	402022	435	2289	19627	63271	47136	269264
W odsetkach ogólnej powierzchni uprawy zbóż							
O g ó ł e m	100,0	0,7	1,5	6,3	16,0	11,4	64,2
produkujące:							
Wylącznie na własne potrzeby	100,0	12,7	15,9	24,1	13,4	6,3	27,7
Głównie na własne potrzeby	100,0	10,0	17,2	31,6	21,2	6,2	13,8
Głównie na rynek	100,0	0,1	0,6	4,9	15,7	11,7	67,0
W odsetkach według celu produkcji							
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:							
Wylącznie na własne potrzeby	1,1	19,6	11,4	4,1	0,9	0,6	0,5
Głównie na własne potrzeby	4,5	65,6	52,3	22,6	6,0	2,4	1,0
Głównie na rynek	94,4	14,8	36,3	73,4	93,1	97,0	98,6

W gospodarstwach rolnych produkujących wyłącznie na własne potrzeby znajdowało się 1,1% powierzchni uprawy zbóż, w gospodarstwach rolnych produkujących głównie na własne potrzeby znajdowało się 4,5% powierzchni zasiewów zbóż, natomiast w gospodarstwach rolnych produkujących głównie na rynek znajdowało się 94,4% powierzchni uprawy zbóż.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą zbóż wyniosła 38,0 tys., tj. 79,9% (w kraju 83,1%) wszystkich gospodarstw rolnych posiadających powierzchnię pod zasiewami.

Tabl. 10. Gospodarstwa rolne z uprawą zbóż według grup obszarowych powierzchni uprawy zbóż i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy zbóż ogółem					
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10-15	15 ha i więcej
W liczbach bezwzględnych							
O g ó ł e m	38021	6255	4720	8176	9602	4060	5208
produkujące:							
Wylącznie na własne potrzeby	2463	1401	550	373	90	24	25
Głównie na własne potrzeby	9423	4084	2520	2043	621	101	54
Głównie na rynek	26135	770	1650	5760	8891	3935	5129

Tabl. 10. Gospodarstwa rolne z uprawą zbóż według grup obszarowych powierzchni uprawy zbóż i celu produkcji rolniczej (dok.)

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy zbóż ogółem					
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10-15	15 ha i więcej
W odsetkach liczby gospodarstw z uprawą zbóż							
O g ó ł e m	100,0	16,5	12,4	21,5	25,3	10,7	13,7
produkujące:							
Wyłącznie na własne potrzeby	100,0	56,9	22,3	15,1	3,7	1,0	1,0
Głównie na własne potrzeby	100,0	43,3	26,7	21,7	6,6	1,1	0,6
Głównie na rynek	100,0	2,9	6,3	22,0	34,0	15,1	19,6
W odsetkach według celu produkcji							
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:							
Wyłącznie na własne potrzeby	6,5	22,4	11,7	4,6	0,9	0,6	0,5
Głównie na własne potrzeby	24,8	65,3	53,4	25,0	6,5	2,5	1,0
Głównie na rynek	68,7	12,3	35,0	70,5	92,6	96,9	98,5

Gospodarstwa rolne produkujące wyłącznie na potrzeby własne stanowiły 6,5% gospodarstw zajmujących się uprawą zbóż.

Gospodarstwa rolne produkujące głównie na potrzeby własne stanowiły 24,8% gospodarstw prowadzących uprawę zbóż, natomiast gospodarstwa produkujące głównie na rynek stanowiły 68,7% gospodarstw uprawiających zboża.

Z ogólnej powierzchni uprawy ziemniaków wynoszącej 31,6 tys. ha, aż 30,2% powierzchni uprawy tego ziemiopłodu odnotowano na plantacjach o powierzchni 1-2 ha.

Tabl. 11. Powierzchnia uprawy ziemniaków według grup obszarowych powierzchni uprawy ziemniaków i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy ziemniaków			
		do 1 ha	1-2	2-5	5 ha i więcej
W hektarach					
O g ó ł e m	31575	7723	9545	7686	6622
produkujące:					
Wyłącznie na własne potrzeby	1151	757	162	88	144
Głównie na własne potrzeby	3526	2225	751	290	260
Głównie na rynek	26898	4741	8632	7308	6218
W odsetkach ogólnej powierzchni uprawy ziemniaków					
O g ó ł e m	100,0	24,5	30,2	24,3	21,0
produkujące:					
Wyłącznie na własne potrzeby	100,0	65,7	14,1	7,6	12,5
Głównie na własne potrzeby	100,0	63,1	21,3	8,2	7,4
Głównie na rynek	100,0	17,6	32,1	27,2	23,1

Tabl. 11. Powierzchnia uprawy ziemniaków według grup obszarowych powierzchni uprawy ziemniaków i celu produkcji rolniczej (dok.)

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy ziemniaków			
		do 1 ha	1-2	2-5	5 ha i więcej
W odsetkach według celu produkcji					
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:					
Wyłącznie na własne potrzeby	3,6	9,8	1,7	1,1	2,2
Głównie na własne potrzeby	11,2	28,8	7,9	3,8	3,9
Głównie na rynek	85,2	61,4	90,4	95,1	93,9

- Analizując powierzchnię uprawy ziemniaków należy zauważyć, że:
- w gospodarstwach rolnych produkujących wyłącznie na własne potrzeby znajdowało się 3,6% powierzchni uprawy ziemniaków,
 - w gospodarstwach rolnych przeznaczających produkcję głównie na własne potrzeby, znajdowało się 11,2% powierzchni uprawy ziemniaków,
 - w gospodarstwach rolnych produkujących głównie na rynek znajdowało się 85,2% powierzchni uprawy ziemniaków.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą ziemniaków wyniosła 34,2 tys., tj. 71,9% (w kraju 77,5%) wszystkich gospodarstw rolnych posiadających powierzchnię pod zasiewami.

Tabl. 12. Gospodarstwa rolne z uprawą ziemniaków według grup obszarowych powierzchni uprawy ziemniaków i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy ziemniaków			
		do 1 ha	1-2	2-5	5 ha i więcej
W liczbach bezwzględnych					
O g ó ł e m	34211	22697	8095	3100	319
produkujące:					
Wyłącznie na własne potrzeby	3798	3618	141	34	5
Głównie na własne potrzeby	9131	8342	662	118	9
Głównie na rynek	21282	10737	7292	2948	305
W odsetkach liczby gospodarstw z uprawą ziemniaków					
O g ó ł e m	100,0	66,3	23,7	9,1	0,9
produkujące:					
Wyłącznie na własne potrzeby	100,0	95,3	3,7	0,9	0,1
Głównie na własne potrzeby	100,0	91,4	7,3	1,3	0,1
Głównie na rynek	100,0	50,5	34,3	13,9	1,4

Tabl. 12. Gospodarstwa rolne z uprawą ziemniaków według grup obszarowych powierzchni uprawy ziemniaków i celu produkcji rolniczej (dok.)

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy ziemniaków			
		do 1 ha	1-2	2-5	5 ha i więcej
W odsetkach według celu produkcji					
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:					
Wyłącznie na własne potrzeby	11,1	15,9	1,7	1,1	1,6
Głównie na własne potrzeby	26,7	36,8	8,2	3,8	2,8
Głównie na rynek	62,2	47,3	90,1	95,1	95,6

Gospodarstwa rolne produkujące wyłącznie na potrzeby własne stanowiły 11,1% gospodarstw zajmujących się uprawą ziemniaków.

Gospodarstwa rolne produkujące głównie na potrzeby własne stanowiły 26,7% gospodarstw zajmujących się uprawą ziemniaków, natomiast gospodarstwa produkujące głównie na rynek stanowiły 62,2% gospodarstw zajmujących się uprawą ziemniaków.

Z łącznej powierzchni uprawy buraków cukrowych wynoszącej 13,7 tys. ha najwięcej, bo ponad 74% powierzchni uprawy znajdowało się w gospodarstwach uprawiających buraki cukrowe na plantacjach 5 ha i więcej, zaś 22,2% całkowitego areалу znajdowało się w gospodarstwach, gdzie uprawę buraków cukrowych prowadzono na powierzchni 2-5 ha.

Tabl. 13. Powierzchnia buraków cukrowych według grup obszarowych powierzchni uprawy buraków cukrowych i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy buraków cukrowych			
		do 1 ha	1-2	2-5	5 ha i więcej
W hektarach					
O g ó ł e m	13725	87	393	3043	10202
w tym:					
Produkujące głównie na własne potrzeby	76	16	14	21	25
Produkujące głównie na rynek	13512	69	378	3022	10042
W odsetkach ogólnej powierzchni uprawy buraków cukrowych					
O g ó ł e m	100,0	0,6	2,9	22,2	74,3
w tym:					
Produkujące głównie na własne potrzeby	100,0	21,1	18,4	27,6	32,9
Produkujące głównie na rynek	100,0	0,5	2,8	22,4	74,3
W odsetkach według celu produkcji					
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
Produkujące głównie na własne potrzeby	0,6	18,7	3,7	0,7	0,2
Produkujące głównie na rynek	98,4	78,6	96,3	99,3	98,4

Analizując powierzchnię uprawy buraków cukrowych w gospodarstwach uprawiających buraki cukrowe należy zauważyć, że:

- w gospodarstwach rolnych produkujących głównie na własne potrzeby znajdowało się 0,6% powierzchni uprawy buraków cukrowych,
- w gospodarstwach rolnych produkujących głównie na potrzeby rynku znajdowało się 98,4% powierzchni uprawy buraków cukrowych.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą buraków cukrowych wyniosła 2,3 tys., tj. 4,8% (w kraju 5,0%) wszystkich gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami.

Tabl. 14. Gospodarstwa rolne z uprawą buraków cukrowych według grup obszarowych powierzchni uprawy buraków cukrowych i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy buraków cukrowych			
		do 1 ha	1-2	2-5	5 ha i więcej
W liczbach bezwzględnych					
O g ó ł e m	2277	255	286	1033	703
w tym:					
Produkujące głównie na własne potrzeby	96	72	12	9	3
Produkujące głównie na rynek	2165	168	274	1024	699
W odsetkach liczby gospodarstw z uprawą buraków cukrowych					
O g ó ł e m	100,0	11,2	12,6	45,4	30,8
w tym:					
Produkujące głównie na własne potrzeby	100,0	75,0	12,5	9,4	3,1
Produkujące głównie na rynek	100,0	7,8	12,7	47,3	32,3
W odsetkach według celu produkcji					
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
Produkujące głównie na własne potrzeby	4,2	28,2	4,2	0,9	0,4
Produkujące głównie na rynek	95,1	65,9	95,8	99,1	99,4

Gospodarstwa rolne produkujące głównie na potrzeby własne stanowiły 4,2% gospodarstw zajmujących się uprawą buraków cukrowych, natomiast gospodarstwa produkujące głównie na rynek stanowiły 95,1% gospodarstw zajmujących się uprawą buraków cukrowych.

Rzepak i rzepik uprawiano w 2002 r. na powierzchni 34,5 tys. ha, przy czym 84,7% powierzchni uprawy tego gatunku znajdowało się w gospodarstwach gdzie jego uprawę prowadzono na powierzchni 10 ha i więcej.

Tabl. 15. Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku według grup obszarowych powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku				
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10 ha i więcej
W hektarach						
O g ó ł e m	34498	27	349	2093	2825	29203
produkujące:						
Wylącznie na własne potrzeby	1	1	-	-	-	-
Głównie na własne potrzeby	273	13	22	51	22	165
Głównie na rynek	34224	13	327	2042	2804	29038
W odsetkach ogólnej powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku						
O g ó ł e m	100,0	0,1	1,0	6,1	8,2	84,7
produkujące:						
Wylącznie na własne potrzeby	100,0	100,0	-	-	-	-
Głównie na własne potrzeby	100,0	4,9	7,9	18,8	8,0	60,4
Głównie na rynek	100,0	0,0	1,0	6,0	8,2	84,8
W odsetkach według celu produkcji						
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:						
Wylącznie na własne potrzeby	0,0	2,3	-	-	-	-
Głównie na własne potrzeby	0,8	48,9	6,2	2,5	0,8	0,6
Głównie na rynek	99,2	48,8	93,8	97,5	99,2	99,4

Analizując powierzchnię uprawy rzepaku i rzepiku należy zauważyć, że:

- w gospodarstwach produkujących głównie na własne potrzeby znajdowało się 0,8% powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku,
- w gospodarstwach produkujących głównie na potrzeby rynku było 99,2% powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku.

Według Powszechnego Spisu Rolnego 2002 rzepak i rzepik uprawiało ok. 2,0 tys., tj. 4,2% (w kraju 2,1%) wszystkich gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami.

Tabl. 16. Gospodarstwa rolne z uprawą rzepaku i rzepiku według grup obszarowych powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku				
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10 ha i więcej
W liczbach bezwzględnych						
O g ó ł e m	1989	75	257	687	437	533
produkujące:						
Wylącznie na własne potrzeby	8	8	-	-	-	-
Głównie na własne potrzeby	87	39	17	21	3	7
Głównie na rynek	1894	28	240	666	434	526

Tabl. 16. Gospodarstwa rolne z uprawą rzepaku i rzepiku według grup obszarowych powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku i celu produkcji rolniczej (dok.)

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku				
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10 ha i więcej
W odsetkach liczby gospodarstw z uprawą rzepaku i rzepiku						
O g ó ł e m	100,0	3,8	12,9	34,5	22,0	26,8
produkujące:						
Wyłącznie na własne potrzeby	100,0	100,0	-	-	-	-
Głównie na własne potrzeby	100,0	44,8	19,5	24,1	3,4	8,0
Głównie na rynek	100,0	1,5	12,7	35,2	22,9	27,8
W odsetkach według celu produkcji						
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:						
Wyłącznie na własne potrzeby	0,4	10,7	-	-	-	-
Głównie na własne potrzeby	4,4	52,0	6,6	3,1	0,7	1,3
Głównie na rynek	95,2	37,3	93,4	96,9	99,3	98,7

Gospodarstwa rolne produkujące wyłącznie na potrzeby własne stanowiły 0,4% gospodarstw zajmujących się uprawą rzepaku i rzepiku.

Gospodarstwa rolne produkujące głównie na potrzeby własne stanowiły 4,4% gospodarstw zajmujących się uprawą rzepaku i rzepiku, natomiast produkujące głównie na rynek stanowiły 95,2% gospodarstw zajmujących się uprawą rzepaku i rzepiku.

Warzywa gruntowe uprawiano w 2002 r. na powierzchni ponad 7,2 tys. ha, przy czym 46,5% całkowitego areалу uprawy warzyw gruntowych prowadzono na plantacjach powyżej 10 ha ich uprawy.

Tabl. 17. Powierzchnia uprawy warzyw gruntowych według grup obszarowych powierzchni uprawy warzyw gruntowych i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy warzyw gruntowych				
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10 ha i więcej
W hektarach						
O g ó ł e m	7181	1010	425	1180	1230	3337
produkujące:						
Wyłącznie na własne potrzeby	417	189	34	86	59	48
Głównie na własne potrzeby	630	373	64	67	72	55
Głównie na rynek	6134	448	327	1027	1098	3235
W odsetkach ogólnej powierzchni uprawy warzyw gruntowych						
O g ó ł e m	100,0	14,1	5,9	16,4	17,1	46,5
produkujące:						
Wyłącznie na własne potrzeby	100,0	45,3	8,3	20,7	14,2	11,5
Głównie na własne potrzeby	100,0	59,2	10,1	10,7	11,4	8,7
Głównie na rynek	100,0	7,3	5,3	16,7	17,9	52,7

Tabl. 17. Powierzchnia uprawy warzyw gruntowych według grup obszarowych powierzchni uprawy warzyw gruntowych i celu produkcji rolniczej (dok.)

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy warzyw gruntowych				
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10 ha i więcej
W odsetkach według celu produkcji						
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:						
Wyłącznie na własne potrzeby	5,8	18,7	8,1	7,3	4,8	1,4
Głównie na własne potrzeby	8,8	36,9	15,0	5,7	5,9	1,6
Głównie na rynek	85,4	44,3	76,9	87,0	89,3	96,9

W gospodarstwach rolnych produkujących wyłącznie na własne potrzeby znajdowało się 5,8% powierzchni uprawy warzyw gruntowych. W gospodarstwach produkujących głównie na własne potrzeby znajdowało się 8,8% powierzchni uprawy warzyw gruntowych. W gospodarstwach produkujących głównie na rynek było 85,4% powierzchni uprawy warzyw gruntowych.

Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą warzyw gruntowych wyniosła 9,8 tys., tj. 20,6% (w kraju 30,8%) wszystkich gospodarstw rolnych posiadających grunty pod zasiewami.

Tabl. 18. Gospodarstwa rolne z uprawą warzyw gruntowych według grup obszarowych powierzchni uprawy warzyw gruntowych i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Grupy obszarowe powierzchni uprawy warzyw gruntowych				
		do 1 ha	1-2	2-5	5-10	10 ha i więcej
W liczbach bezwzględnych						
O g ó ł e m	9796	8755	329	382	186	144
produkujące:						
Wyłącznie na własne potrzeby	2350	2289	24	25	9	3
Głównie na własne potrzeby	3974	3885	49	26	11	3
Głównie na rynek	3472	2581	256	331	166	138
W odsetkach liczby gospodarstw z uprawą warzyw gruntowych						
O g ó ł e m	100,0	89,4	3,4	3,9	1,9	1,5
produkujące:						
Wyłącznie na własne potrzeby	100,0	97,4	1,0	1,1	0,4	0,1
Głównie na własne potrzeby	100,0	97,8	1,2	0,7	0,3	0,1
Głównie na rynek	100,0	74,3	7,4	9,5	4,8	4,0
W odsetkach według celu produkcji						
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:						
Wyłącznie na własne potrzeby	24,0	26,1	7,3	6,5	4,8	2,1
Głównie na własne potrzeby	40,6	44,4	14,9	6,8	5,9	2,1
Głównie na rynek	35,4	29,5	77,8	86,6	89,2	95,8

Gospodarstwa rolne produkujące wyłącznie na potrzeby własne stanowiły 24,0% gospodarstw zajmujących się uprawą warzyw gruntowych.

Gospodarstwa rolne produkujące głównie na potrzeby własne stanowiły 40,6% gospodarstw zajmujących się uprawą warzyw gruntowych, natomiast gospodarstwa produkujące głównie na rynek stanowiły 35,4% gospodarstw zajmujących się uprawą warzyw gruntowych.

Zwierzęta gospodarskie

W 2002 r. prowadziło działalność gospodarczą związaną z produkcją zwierzęcą 35,4 tys. (w kraju 1454,0 tys.) gospodarstw, tj. 46,1% (w kraju 49,6%) ogółu spisanych. Podmioty te prowadziły chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, w tym zwierząt podstawowych gatunków oraz realizowały działalność pozarolniczą związaną z rybactwem śródlądowym lub rybołówstwem morskim.

Gospodarstw rolnych utrzymujących podstawowe gatunki zwierząt gospodarskich (bydło, trzodę chlewną, owce i konie) było 28,3 tys., tj. 36,9% (w kraju 39,1%) ogółu badanych podmiotów.

Struktura obszarowa tych gospodarstw, według wielkości powierzchni użytków rolnych, przedstawiała się następująco:

- 5,4% stanowiły podmioty o powierzchni użytków rolnych do 1 ha,
- 5,0% " " " " " 1-2 ha,
- 4,4% " " " " " 2-3 ha,
- 7,6% " " " " " 3-5 ha,
- 8,2% " " " " " 5-7 ha,
- 14,6% " " " " " 7-10 ha,
- 21,3% " " " " " 10-15 ha,
- 33,5% " " " " " 15 ha i więcej, w tym 4,0% stanowiły gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 50 ha i więcej.

Struktura obszarowa gospodarstw rolnych, które nie posiadały w maju 2002 r. przynajmniej jednego z podstawowych gatunków zwierząt gospodarskich (48,4 tys. podmiotów, tj. 63,1% ogółu spisanych) kształtowała się następująco:

- 44,0% stanowiły gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych do 1 ha,
- 21,4% " " " " " 1-2 ha,
- 9,1% " " " " " 2-3 ha,
- 8,3% " " " " " 3-5 ha,
- 4,4% " " " " " 5-7 ha,
- 4,3% " " " " " 7-10 ha,
- 3,5% " " " " " 10-15 ha,
- 5,0% " " " " " 15 ha i więcej.

Średnio w województwie na 1 spisane w maju 2002 r. gospodarstwo rolne przypadalo:

- bydła – 2,6 szt. (w kraju – 1,9 szt),
- trzody chlewnej – 13,6 szt. (w kraju – 6,4 szt),
- owiec, koni i kóz – 0,4 szt. (w kraju – 0,1 szt),
- drobiu ogółem w wieku powyżej 2 tygodni – 124,0 szt (w kraju – 67,8 szt).

Wśród badanych 52,7 tys. gospodarstw prowadzących produkcję rolniczą – 42,7% podmiotów utrzymywało bydło, w tym 39,0% – posiadało krowy; 42,6% – utrzymywało trzodę chlewną, w tym 31,0% – stado podstawowe loch; 1,7% podmiotów posiadało owce; 48,7% – pogłowie drobiu kurzego, w tym 11,1% – brojlery.

Spośród gospodarstw rolnych prowadzących **chów bydła**:

- 14,3% posiadało 1 szt.,
- 15,9% „ 2 szt.,
- 19,8% „ 3-4 szt.,
- 24,8% „ 5-9 szt.,
- 25,1% „ 10 i więcej sztuk.

W maju 2002 r. – 4,1% gospodarstw rolnych utrzymujących bydło produkowało wyłącznie na własne potrzeby, 14,5% – głównie na potrzeby własne, zaś 81,4%, a więc zdecydowana większość podmiotów, produkowała przede wszystkim na rynek.

Odsetek gospodarstw prowadzących produkcję wyłącznie na własne potrzeby znacząco zmniejszał się wraz ze wzrostem skali chowu bydła z 50,9% dla podmiotów posiadających 1 sztukę bydła do 1,1% w odniesieniu do gospodarstw utrzymujących 10 i więcej sztuk. W grupie gospodarstw produkujących głównie na rynek, odsetek tych gospodarstw zwiększał się wraz ze wzrostem skali chowu – z 8,2% dla gospodarstw z 1 sztuką bydła do 30,4% – dla podmiotów posiadających 10 i więcej sztuk.

Wśród gospodarstw utrzymujących tylko 1 sztukę bydła – 14,6% stanowiły podmioty produkujące wyłącznie na swoje potrzeby, 38,7% – produkujące głównie na własne potrzeby, a 46,7% – produkujące głównie na rynek. Rozkład odpowiedzi notowany dla podmiotów utrzymujących odpowiednio 2, 3–4, 5–9, 10 i więcej sztuk bydła zasadniczo się zmieniał. Zmniejszał się udział gospodarstw produkujących wyłącznie i głównie na własne potrzeby, a wzrastał w sposób istotny udział gospodarstw towarowych (tj. produkujących głównie na rynek). W grupie podmiotów o skali chowu bydła 10 sztuk i więcej zaledwie 0,2% podmiotów produkowało wyłącznie na własne potrzeby, 1,4% – głównie na własne potrzeby, a 98,4% - produkowało głównie na rynek.

Z ogółu gospodarstw rolnych utrzymujących **krowy**:

- 37,1% posiadało 1 szt.,
- 24,3% „ 2 szt.,
- 17,6% „ 3-4 szt.,
- 12,3% „ 5-9 szt.,
- 8,8% „ 10 i więcej sztuk.

W maju 2002 r. – 3,8% gospodarstw rolnych utrzymujących krowy produkowało wyłącznie na własne potrzeby, 13,6% - głównie na potrzeby własne, a 82,6% produkowało przede wszystkim na rynek.

Tabl. 19. Gospodarstwa rolne według skali chowu krów i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Gospodarstwa posiadające krowy				
		1 szt	2	3-4	5-9	10 szt i więcej
W liczbach bezwzględnych						
O g ó ł e m	20519	7611	4986	3607	2514	1801
produkujące:						
Wylącznie na własne potrzeby	785	653	97	28	7	-
Głównie na własne potrzeby	2786	1966	592	168	42	18
Głównie na rynek	16948	4992	4297	3411	2465	1783

Tabl. 19. Gospodarstwa rolne według skali chowu krów i celu produkcji rolniczej (dok.)

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Gospodarstwa posiadające krowy				
		1 szt	2	3-4	5-9	10 szt i więcej
W odsetkach według skali chowu						
O g ó ł e m	100,0	37,1	24,3	17,6	12,3	8,8
produkujące:						
Wylącznie na własne potrzeby	100,0	83,2	12,4	3,6	0,9	-
Głównie na własne potrzeby	100,0	70,6	21,2	6,0	1,5	0,6
Głównie na rynek	100,0	29,5	25,4	20,1	14,5	10,5
W odsetkach według celu produkcji						
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:						
Wylącznie na własne potrzeby	3,8	8,6	1,9	0,8	0,3	-
Głównie na własne potrzeby	13,6	25,8	11,9	4,6	1,7	1,0
Głównie na rynek	82,6	65,6	86,2	94,6	98,0	99,0

Odsetek gospodarstw utrzymujących krowy, prowadzących produkcję wyłącznie na własne potrzeby, znacząco zmniejszał się wraz ze wzrostem skali chowu krów z 83,2% dla podmiotów posiadających 1 krowę do zaledwie 0,9% w odniesieniu do gospodarstw utrzymujących 5-9 krów. W grupie gospodarstw produkujących głównie na rynek, odsetek tych gospodarstw także zmniejszał się wraz ze wzrostem skali chowu – z 29,5% dla gospodarstw z 1 krową do 10,5% – dla podmiotów posiadających 10 krów i więcej.

Wśród gospodarstw utrzymujących tylko 1 krowę – 8,6% stanowiły podmioty produkujące wyłącznie na swoje potrzeby, 25,8% – produkujące głównie na własne potrzeby, a 65,6% – produkujące głównie na rynek. Rozkład odpowiedzi notowany dla podmiotów utrzymujących odpowiednio 2, 3-4, 5-9, 10 i więcej krów, podobnie jak w przypadku chowu bydła ogółem, zasadniczo się zmieniał. Znacząco zmniejszał się udział gospodarstw produkujących wyłącznie i głównie na własne potrzeby, a wzrastał w sposób istotny udział gospodarstw towarowych (tj. produkujących głównie na rynek). W grupie podmiotów o skali chowu krów 10 sztuk i więcej tylko 1,0% produkowało głównie na własne potrzeby, a 99,0% – produkowało głównie na rynek.

W 2002 r. wśród gospodarstw prowadzących chów i hodowlę **trzody chlewnej**:

- 4,1% posiadało 1 szt.,
- 7,5% „ 2 szt.,
- 8,9% „ 3-4 szt.,
- 14,0% „ 5-9 szt.,
- 65,5% „ 10 i więcej sztuk.

Udział gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną i produkujących wyłącznie na własne potrzeby wynosił 2,8%, podmiotów produkujących głównie na własne potrzeby – 12,2%, a produkujących głównie na rynek – 85,0%.

Odsetek gospodarstw utrzymujących trzodę chlewną, prowadzących produkcję wyłącznie na własne potrzeby, znacząco zmniejszał się wraz ze wzrostem skali chowu świń z 34,4% dla podmiotów posiadających 2 szt. trzody do 11,5% w odniesieniu do gospodarstw utrzymujących 10 świń i więcej.

W grupie gospodarstw towarowych, tj. produkujących głównie na rynek, odsetek tych gospodarstw zwiększał się wraz ze wzrostem skali chowu – z 2,1% dla gospodarstw z 1 szt. trzody do 74,4% – dla podmiotów posiadających 10 świń i więcej.

Wśród wszystkich gospodarstw rolnych utrzymujących tylko 1 świnie – 13,5% stanowiły podmioty produkujące wyłącznie na własne potrzeby, 43,6% – produkujące głównie na własne potrzeby, a 42,9% – produkujące głównie na rynek. Rozkład odpowiedzi notowany dla podmiotów utrzymujących odpowiednio 2, 3-4, 5-9, 10 i więcej sztuk trzody chlewnej istotnie się zmieniał – zmniejszał się udział gospodarstw produkujących wyłącznie i głównie na własne potrzeby, a wzrastał znacząco udział gospodarstw towarowych (tj. produkujących głównie na rynek). W grupie podmiotów o skali chowu świń 10 sztuk i więcej 0,5% podmiotów produkowało wyłącznie na własne potrzeby, 2,9% – głównie na własne potrzeby, a 96,6% – produkowało głównie na rynek.

Wśród gospodarstw utrzymujących **lochy na chów**:

- 24,1% posiadało 1 szt.,
- 22,7% „ 2 szt.,
- 24,2% „ 3-4 szt.,
- 17,5% „ 5-9 szt.,
- 11,6% „ 10 i więcej sztuk.

W 2002 r. – 1,2% gospodarstw rolnych prowadzących chów i hodowlę loch produkowało wyłącznie na własne potrzeby, 6,5% – głównie na potrzeby własne, a aż 92,3% produkowało głównie na rynek.

Tabl. 20. Gospodarstwa rolne według skali chowu loch i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Gospodarstwa posiadające lochy				
		1 szt	2	3-4	5-9	10 szt i więcej
W liczbach bezwzględnych						
O g ó ł e m	16325	3929	3700	3948	2858	1890
produkujące:						
Wylącznie na własne potrzeby	195	129	34	19	9	4
Głównie na własne potrzeby	1059	614	266	134	37	8
Głównie na rynek	15071	3186	3400	3795	2812	1878
W odsetkach według skali chowu						
O g ó ł e m	100,0	24,1	22,7	24,2	17,5	11,6
produkujące:						
Wylącznie na własne potrzeby	100,0	66,2	17,4	9,7	4,6	2,1
Głównie na własne potrzeby	100,0	58,0	25,1	12,7	3,5	0,8
Głównie na rynek	100,0	21,1	22,6	25,2	18,7	12,5
W odsetkach według celu produkcji						
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:						
Wylącznie na własne potrzeby	1,2	3,3	0,9	0,5	0,3	0,3
Głównie na własne potrzeby	6,5	15,6	7,2	3,4	1,3	0,6
Głównie na rynek	92,3	81,1	91,9	96,1	98,4	99,1

Udział gospodarstw utrzymujących lochy i prowadzących produkcję rolniczą wyłącznie na własne potrzeby zmniejszał się wraz ze wzrostem skali chowu loch z 66,2% dla podmiotów posiadających 1 lochę do 2,1% w odniesieniu do gospodarstw utrzymujących 10 i więcej loch. W grupie gospodarstw towarowych, tj. produkujących głównie na rynek, udział gospodarstw według skali chowu był bardzo zbliżony do notowanego przeciętnie w województwie.

Wśród wszystkich gospodarstw rolnych utrzymujących 1 lochę – 3,3% stanowiły podmioty produkujące wyłącznie na swoje potrzeby, 15,6% – produkujące głównie na własne potrzeby, a 81,1% – produkujące głównie na rynek. Rozkład odpowiedzi notowany dla podmiotów utrzymujących odpowiednio 2, 3-4, 5-9, 10 i więcej loch zmieniał się na rzecz sukcesywnego wzrostu odsetka gospodarstw produkujących głównie na rynek, a zmniejszającego się w poszczególnych grupach skali chowu macior udziału gospodarstw produkujących wyłącznie i głównie na własne potrzeby. W grupie podmiotów o skali chowu 10 loch i więcej – 0,3% podmiotów produkowało wyłącznie na własne potrzeby, 0,6% – głównie na własne potrzeby, a 99,1% – produkowało głównie na rynek.

W 2002 r. struktura gospodarstw według **skali chowu owiec** przedstawiała się następująco:

- 63,0% posiadało 1-4 szt.,
- 17,3% „ 5-9 szt.,
- 7,1% „ 10-19 szt.,
- 12,6% „ 20 i więcej sztuk.

Wśród tych gospodarstw – 7,5% podmiotów produkowało wyłącznie na własne potrzeby, 19,7% – głównie na potrzeby własne, a 72,8% produkowało głównie na rynek.

Tabl. 21. Gospodarstwa rolne według skali chowu owiec i celu produkcji rolniczej

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Gospodarstwa posiadające owce			
		1-4 szt	5-9	10-19	20 szt i więcej
W liczbach bezwzględnych					
O g ó ł e m	913	575	158	65	115
produkujące:					
Wyłącznie na własne potrzeby	68	45	13	5	5
Głównie na własne potrzeby	180	121	31	15	13
Głównie na rynek	665	409	114	45	97
W odsetkach według skali chowu					
O g ó ł e m	100,0	63,0	17,3	7,1	12,6
produkujące:					
Wyłącznie na własne potrzeby	100,0	66,2	19,1	7,4	7,4
Głównie na własne potrzeby	100,0	67,2	17,2	8,3	7,2
Głównie na rynek	100,0	61,5	17,1	6,8	14,6
W odsetkach według celu produkcji					
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
produkujące:					
Wyłącznie na własne potrzeby	7,5	7,8	8,2	7,7	4,3
Głównie na własne potrzeby	19,7	21,1	19,6	23,1	11,3
Głównie na rynek	72,8	71,1	72,2	69,2	84,4

Odsetek gospodarstw prowadzących produkcję wyłącznie na własne potrzeby zmniejszał się wraz ze wzrostem skali chowu owiec z 66,2% dla jednostek posiadających 1-4 sztuki owiec do 7,4% w odniesieniu do gospodarstw utrzymujących 20 i więcej sztuk. W grupie gospodarstw produkujących głównie na rynek, odsetek podmiotów zmniejszył się z 61,5% dla gospodarstw z 1-4 sztukami owiec do 17,1% dla gospodarstw z 5-9 owcami i 6,8% dla podmiotów z 10-19 owcami, a następnie wzrósł do 14,6% – w odniesieniu do podmiotów posiadających 20 sztuk owiec i więcej.

Wśród gospodarstw utrzymujących owce w najmniejszej skali (1-4 szt.) – 7,8% stanowiły podmioty produkujące wyłącznie na swoje potrzeby, 21,1% – produkujące głównie na własne potrzeby, a 71,1% – produkujące głównie na rynek. Zbliżony rozkład odpowiedzi odnotowano dla podmiotów utrzymujących 5-9 oraz 10-19 sztuk owiec, natomiast w grupie gospodarstw o skali chowu 20 owiec i więcej – 4,3% podmiotów produkowało wyłącznie na własne potrzeby, 11,3% – głównie na własne potrzeby, a 84,4% – głównie na rynek.

Wśród gospodarstw prowadzących **chów drobiu kurzego (w wieku powyżej 2 tygodni)**:

- 93,0% posiadało 1-99 szt.,
- 5,8% „ 100-499 szt.,
- 0,3% „ 500-4999 szt.,
- 0,8% „ 5000-49999 szt.,
- 0,1% „ 50000 i więcej sztuk.

Przeciętnie w województwie w maju 2002 r., 9,5% podmiotów prowadzących chów drobiu kurzego produkowało wyłącznie na własne potrzeby, 23,6% – głównie na potrzeby własne, a 66,9% produkowało głównie na rynek.

Odsetek gospodarstw prowadzących produkcję wyłącznie na własne potrzeby zmniejszał się wraz ze wzrostem skali chowu drobiu kurzego. W grupie gospodarstw towarowych, tj. produkujących głównie na rynek, odsetek gospodarstw również w sposób istotny zmniejszał się wraz ze wzrostem skali chowu drobiu kurzego – z 90,3% dla gospodarstw z 1-99 sztukami drobiu kurzego do 0,2% – dla podmiotów posiadających 50000 sztuk i więcej.

Wśród gospodarstw utrzymujących drób kurzy w najmniejszej skali (1-99 szt.) – 10,1% stanowiły podmioty produkujące wyłącznie na swoje potrzeby, 24,9% – produkujące głównie na własne potrzeby, a 65,0% – produkujące głównie na rynek. Wraz ze wzrostem skali chowu drobiu kurzego rozkład odpowiedzi zasadniczo się zmienił. Znacząco zmniejszył się odsetek gospodarstw produkujących wyłącznie i głównie na własne potrzeby, natomiast wzrósł odsetek podmiotów produkujących głównie na rynek. W grupie gospodarstw o skali chowu drobiu kurzego 5000-49999 szt. 0,5% podmiotów produkowało wyłącznie na własne potrzeby, 1,0% – głównie na własne potrzeby, a 98,6% – głównie na rynek. Gospodarstwa o skali chowu 50000 sztuk i więcej produkowały głównie na rynek – 100%.

Udział dochodów z działalności rolniczej w dochodach gospodarstw domowych

W Powszechnym Spisie Rolnym, około 54 tys. (w kraju około 2218 tys.) użytkowników gospodarstw indywidualnych, udzielając odpowiedzi na pytania dotyczące źródła dochodów gospodarstwa domowego w sezonie 2001/2002, określiło, jaką część dochodu dostarczyło gospodarstwo rolne. Z da-

nych tych wynika, że dla około 40% gospodarstw indywidualnych dochody z działalności rolniczej stanowiły 50% i więcej dochodów ogółem, natomiast około 50% gospodarstw uzyskiwało dochody z rolnictwa mniejsze niż 30% ogólnych dochodów gospodarstwa domowego.

Wśród analizowanych gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego prawie połowa gospodarstw prowadziła produkcję rolniczą na własne potrzeby (głównie na własne potrzeby – 29,9% i blisko 15% wyłącznie na własne potrzeby), a 52,1% – głównie na rynek.

W grupie gospodarstw **produkujących wyłącznie na własne potrzeby** znaczący udział miały dochody spoza rolnictwa, bowiem aż dla 69,9% gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego dochody z działalności rolniczej stanowiły mniej niż 10% dochodów ogółem, a dla 14,8% – zawarte były w przedziale 10 - 30%. Warto przy tym zaznaczyć, że dla 12,3% gospodarstw dochody z rolnictwa stanowiły 90% i więcej wszystkich dochodów gospodarstwa domowego.

Dla ponad połowy gospodarstw produkujących **głównie na własne potrzeby** dochody z działalności rolniczej stanowiły mniej niż 10% dochodów ogółem, a dla 26,2% – w granicach 10 - 30%. Tylko 10,3% gospodarstw uzyskiwało dochody z rolnictwa powyżej 50% dochodów ogółem.

Tabl. 22. Gospodarstwa indywidualne uzyskujące dochody z działalności rolniczej według celu produkcji rolniczej

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego			
	ogółem	w tym produkujące		
		wyłącznie na własne potrzeby	głównie na własne potrzeby	głównie na rynek
O g ó ł e m	54138	8041	16192	28179
w odsetkach według udziału dochodów z działalności rolniczej w dochodach ogółem:				
Poniżej 30%	49,8	84,7	85,4	17,4
30 – 50	8,0	1,4	4,3	12,5
50 – 100	42,2	13,9	10,3	70,2
w tym 90% i więcej	26,4	12,3	6,7	42,6

Dla około 70% gospodarstw produkujących głównie na rynek dochody z działalności rolniczej stanowiły 50% i więcej dochodów ogólnych gospodarstwa domowego, w tym dla blisko 43% – ponad 90%.

Towarowa produkcja rolnicza w gospodarstwach rolnych w roku 2001/2002

Według wyników spisu 44,6 tys. gospodarstw (w kraju 1734,8 tys.) realizowało w sezonie 2001/2002 produkcję towarową o łącznej wartości 1,7 mld zł (w kraju 34,7 mld zł), co wynosiło w przeliczeniu:

- na 1 gospodarstwo – 37076 zł (w kraju – 20009 zł),
- na 1 ha użytków rolnych – 2341 zł (w kraju – 2429 zł),
- na 1 pełnozatrudnionego – 28694 zł (w kraju – 16991 zł).

Największą przeciętną wartość sprzedaży, wynoszącą 451,5 tys. zł na 1 gospodarstwo, uzyskało tylko 5,4% gospodarstw rolnych utrzymujących w roku 2001/2002 kontakty z rynkiem.

Gospodarstwa indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych (36,5 tys., tj. 81,9% ogółu gospodarstw utrzymujących kontakty z rynkiem) sprzedały produkty rolne o wartości 1,2 mld zł, co stanowiło ok. 74% ogólnej wartości produkcji towarowej. Przeciętne gospodarstwo tej grupy sprzedało produkty za kwotę 33407 zł. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wartość produkcji towarowej wyniosła 2037 zł, a na 1 pełnozatrudnionego – 23639 zł.

Gospodarstwa indywidualne o powierzchni do 1 ha użytków rolnych (7,9 tys., tj. 17,7% gospodarstw realizujących produkcję towarową) wytworzyły jedynie 3,0% ogólnej wartości rolniczej produkcji towarowej, a 0,2 tys. gospodarstw pozostałych – 23,2%.

Tabl. 23. Towarowa produkcja rolnicza w sezonie 2001/2002

Wyszczególnienie	Ogółem	Gospodarstwa indywidualne			Gospodarstwa pozostałe
		razem	o powierzchni użytków rolnych		
			do 1 ha	powyżej 1 ha	
Gospodarstwa realizujące produkcję towarową :					
w tysiącach	44,6	44,4	7,9	36,5	0,2
w odsetkach	100,0	99,6	17,7	81,9	0,4
w % ogólnej liczby gospodarstw prowadzących produkcję rolniczą	86,5	86,5	68,1	91,7	82,0
Wartość produkcji towarowej:					
ogółem: w mln zł	1653,7	1269,8	50,0	1219,9	383,8
w odsetkach	100,0	76,8	3,0	73,8	23,2

Wśród ogółu gospodarstw indywidualnych realizujących produkcję towarową 63,5% stanowiły gospodarstwa, które sprzedały w badanym okresie produkty rolne w kwocie 3 tys. zł i więcej. Pozostałe 36,5% gospodarstw prowadziło działalność rolniczą głównie na samozaopatrzenie, a tylko część wytworzonej produkcji – o wartości nieprzekraczającej 3 tys. zł – przeznaczało na rynek.

Średni poziom produkcji towarowej w gospodarstwach produkujących **głównie na rynek** wyniósł 58,0 tys. zł (w kraju 36,2 tys. zł), zaś w gospodarstwach produkujących **głównie na potrzeby własne** – 588 zł (w kraju 685 zł). W przeliczeniu na jednostkę powierzchni użytków rolnych wartość sprzedaży w gospodarstwach towarowych była 13-krotnie większa (w kraju 9-krotnie) niż w gospodarstwach produkujących głównie na potrzeby własne.

Tabl. 24. Gospodarstwa realizujące produkcję towarową według celu produkcji rolniczej

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym gospodarstwa produkujące	
		głównie na własne potrzeby	głównie na rynek
Gospodarstwa realizujące produkcję towarową:			
w tysiącach	44,6	16,2	28,4
w odsetkach	100,0	36,4	63,6

Tabl. 24. Gospodarstwa realizujące produkcję towarową według celu produkcji rolniczej (dok.)

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym gospodarstwa produkujące	
		głównie na własne potrzeby	głównie na rynek
Wartość produkcji towarowej:			
ogółem: w mln zł	1653,7	9,5	1643,9
w odsetkach	100,0	0,6	99,4
na 1 gospodarstwo w zł	37076	588	57951
na 1 ha w zł	2341	199	2497
na 1 pełnozatrudnionego w zł	28694	1212	33039

W grupie **gospodarstw rynkowych**, które w sezonie 2001/2002 sprzedały produkty rolne w kwocie 3 tys. zł i więcej, zdecydowaną większość stanowiły gospodarstwa realizujące produkcję towarową w przedziale 5–15 tys. zł (33,2%). Zarówno gospodarstwa wykazujące rocznie sprzedaż rzędu 15–25 tys. zł, jak również gospodarstwa o sprzedaży 25 – 50 tys. zł stanowiły po około 17%.

Produkcję towarową o skali sprzedaży 50 tys. zł i więcej wytwarzało w omawianym okresie 5,6 tys. gospodarstw rolnych, tj. 19,6% gospodarstw rynkowych.

Wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych wzrastał odsetek gospodarstw realizujących produkcję towarową o wyższej skali sprzedaży.

Tabl. 25. Gospodarstwa produkujące na rynek według grup obszarowych i skali sprzedaży

Wyszczególnienie	Ogółem	O powierzchni użytków rolnych			
		do 5 ha	5 – 20	20 – 50	50 ha i więcej
		w odsetkach			
O g ó ł e m	44602	41,9	42,3	12,2	3,3
gospodarstwa o wartości sprzedaży:					
Poniżej 3 tys. zł.....	16229	83,5	15,6	0,8	0,2
3 - 5	3480	52,5	44,9	2,5	0,1
5 – 15.....	9429	25,1	68,5	6,0	0,3
15 – 25.....	4911	10,0	75,5	13,8	0,8
25 –50.....	5000	4,6	64,2	28,8	2,3
50 – 100.....	3152	1,9	34,5	54,3	9,2
100 tys. zł i więcej	2401	6,3	14,0	34,7	45,0

Gospodarstwa w grupie obszarowej do 5 ha użytków rolnych produkujące na rynek w niewielkiej skali (do 15 tys. zł) stanowiły 95,0% ogółu gospodarstw rynkowych tej grupy, a w grupie 5–20 ha – 55,9%. W grupie obszarowej 20 – 50 ha odsetek gospodarstw o skali sprzedaży do 15 tys. zł wynosił około 14%, a w grupie 50 ha i więcej – 3,9%.

Zdecydowana większość gospodarstw o powierzchni 5–20 ha (około 34%) wykazywała sprzedaż produktów rolnych w przedziale 5–15 tys. zł. Przeważający odsetek gospodarstw z obszaru 20–50 ha (ok. 32%) produkował na rynek w skali 50–100 tys. zł, a dla około 70% podmiotów z grupy gospodarstw największych (powyżej 50 ha) uzyskana wartość rolniczej produkcji sprzedanej wynosiła 100 tys. zł i więcej.

Ważniejsze wydatki, zadłużenie oraz spłaty kredytów

Spis rolny 2002 wykazał, że w roku 2001/2002 około 38 tys. gospodarstw rolnych (tj. gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych oraz gospodarstw osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej) poniosło wydatki na cele inwestycyjne i bieżącą produkcję rolną na łączną kwotę 1065,9 mln zł (w tym gospodarstwa indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych – 878,1 mln zł). Nakłady o charakterze inwestycyjnym, obejmujące zakupy, budowę oraz modernizację środków trwałych, stanowiły 33,8% (w kraju 38,2%) omawianych wydatków, a 66,2% (w kraju 61,8%) – wydatki na bieżącą produkcję. Nakłady inwestycyjne w przeliczeniu na jednostkę powierzchni użytków rolnych wyniosły średnio 752 zł (w kraju 1027 zł), zaś wydatki na bieżącą produkcję – 1026 zł (w kraju 1020 zł), a w przeliczeniu na 1 gospodarstwo odpowiednio: 19,3 tys. zł i 20,0 tys. zł (w kraju 12,7 tys. zł i 9,5 tys. zł).

W ogólnej liczbie gospodarstw, ponoszących nakłady inwestycyjne blisko 78% stanowiły gospodarstwa produkujące głównie na rynek, a blisko jedną czwartą – gospodarstwa produkujące głównie, bądź wyłącznie na własne potrzeby.

Tabl. 26. Gospodarstwa rolne, które poniosły wydatki na cele inwestycyjne i produkcyjne

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Gospodarstwa ponoszące nakłady inwestycyjne			Gospodarstwa ponoszące nakłady na bieżącą produkcję		
	w tysiącach	w odsetkach	w % ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą	w tysiącach	w odsetkach	w % ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą
O g ó ł e m	19,7	100,0	51,9	37,4	100,0	98,9
produkujące:						
Wyłącznie na własne potrzeby	1,0	5,0	44,1	2,1	5,6	92,8
Głównie na własne potrzeby	3,4	17,2	40,3	8,2	21,9	97,9
Głównie na rynek.....	15,3	77,8	56,2	27,2	72,6	99,7

W stanie zadłużenia z tytułu kredytów inwestycyjnych było 4,7 tys. gospodarstw, a z tytułu kredytów bieżących – 7,6 tys.

Wartość zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek ciężących na gospodarstwach rolnych objętych spisem wyniosła w końcu maja 2002 r. 538,5 mln zł, w tym 234,5 mln zł – z tytułu kredytów inwestycyjnych i 176,9 mln zł – z tytułu kredytów bieżących.

Tabl. 27. Zadłużenie gospodarstw rolnych

Stan w dniu 20 V 2002 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Z tytułu kredytów	
		inwestycyjnych	bieżących
Gospodarstwa zadłużone w tys.	11,4	4,7	7,6
Zadłużenie w zł:			
na 1 gospodarstwo	47447	49397	23225
na 1 ha użytków rolnych	1271	949	621

Kwota zadłużenia ogółem średnio w gospodarstwie wyniosła około 47 tys. zł (w kraju 23 tys. zł), przy czym z tytułu kredytów inwestycyjnych – 49,4 tys. zł i 23,2 tys. zł – z tytułu kredytów bieżących (w kraju 30,2 tys. zł i 11,2 tys. zł).

Ogólny poziom zadłużenia kredytowego w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wynosił 1271 zł (w kraju 1210 zł) średnio dla całej zbiorowości omawianych gospodarstw.

Spośród gospodarstw obciążonych zadłużeniem 97,9% (w kraju 96,2%) gospodarstw wytwarzało produkcję na sprzedaż, w tym 90,7% – głównie na rynek (w kraju – 83,3%), a 2,1% (w kraju 3,8%) gospodarstw prowadziło produkcję wyłącznie własne na potrzeby.

Tabl. 28. Struktura zadłużonych gospodarstw rolnych według celu produkcji rolniczej

Stan w dniu 20 V 2002 r.

Cel produkcji rolniczej gospodarstw	Ogółem	Zadłużenie z tytułu kredytów	
		inwestycyjnych	bieżących
	w odsetkach		
O g ó ł e m	100,0	100,0	100,0
gospodarstwa produkujące:			
Wyłącznie na własne potrzeby	2,1	1,6	1,9
Głównie na własne potrzeby.....	7,2	5,5	6,1
Głównie na rynek.....	90,7	92,9	92,0

Okolo 1/2 gospodarstw produkujących na własne potrzeby (wyłącznie lub głównie) było zadłużonych na kwotę niższą niż 4 tys. zł.

W grupie gospodarstw produkujących głównie na rynek obciążenie zadłużeniem na kwotę wyższą niż 4 tys. zł wykazało 75,2% gospodarstw, w tym blisko 14% – na kwotę 50 tys. zł i więcej. Odsetek gospodarstw zadłużonych na kwotę 50 tys. zł i więcej wyraźnie wzrastał w miarę wzrostu skali sprzedaży, z 1,8 – 2,7% w grupie gospodarstw o rocznej produkcji towarowej 3 – 25 tys. zł do 13,6% w grupie 50 – 100 tys. zł i 53,8% w grupie o skali sprzedaży 100 tys. zł i więcej.

Zadłużenie gospodarstw produkujących na rynek w stosunku do wartości produkcji towarowej było zróżnicowane. Z ogólnej liczby 10,7 tys. gospodarstw realizujących produkcję towarową ponad 1,3 tys. gospodarstw miało zadłużenie sięgające 10% tej produkcji, 4 tys. gospodarstw w granicach 10 – 30%, ponad 3,8 tys. gospodarstw w granicach 30 – 100%, a 1,7 tys. miało zadłużenie wyższe od uzyskanej rocznej produkcji przeznaczonej na rynek.

W analizowanej zbiorowości zadłużenie ogółem gospodarstw towarowych wynosiło średnio 47,2% (w kraju 41,6%) uzyskiwanej przez nie produkcji towarowej, przy czym z tytułu kredytów inwestycyjnych – 30,4% (w kraju 33,2%), a bieżących – 25,6% (w kraju 21,2%).

W roku 2001/2002 – 23,7% (w kraju 22,5%) gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą **splacało kredyty i pożyczki**.

Odsetek gospodarstw splacających kredyty i pożyczki stanowił mniej niż 10% ogólnej liczby gospodarstw prowadzących działalność rolniczą w grupach obszarowych do 3 ha, i ulegał podwyższeniu wraz ze wzrostem powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach, do 30% w grupie 7 ha i więcej, dochodząc do ponad 60% w grupach powyżej 50 ha.

Przeciętne gospodarstwo rolne spłacało kredyty w wysokości 17726 zł (w kraju 9326 zł), przy czym w gospodarstwach produkujących głównie na rynek kwota ta wynosiła 18782 zł (w kraju 10371 zł). Najniższy jednostkowy poziom spłacanych kredytów odnotowano w gospodarstwach produkujących głównie na własne potrzeby – 5331 zł (w kraju 3680 zł).

Tabl. 29. Spłaty kredytów i pożyczek przez gospodarstwa rolne według celu produkcji rolniczej

Wyszczególnienie	Ogółem	Gospodarstwa produkujące		
		wyłącznie na własne potrzeby	głównie na własne potrzeby	głównie na rynek
O g ó ł e m	10570	195	672	9703
w odsetkach	100,0	1,8	6,4	91,8
w % ogólnej liczby gospodarstw prowadzących działalność rolniczą	26,4	5,9	7,3	35,3
Spłaty kredytów i pożyczek w złotych:				
na 1 gospodarstwo.....	17726	7881	5331	18782
na 1 ha użytków rolnych.....	480	699	824	474

W przeliczeniu na jednostkę powierzchni spłaty kredytów wyniosły średnio 480 zł (w kraju 504 zł). W gospodarstwach produkujących wyłącznie na własne potrzeby spłaty kredytów były 1,5-krotnie (w kraju 3,7-krotnie) wyższe od średniej, zaś w gospodarstwach produkujących głównie na własne potrzeby obciążenie kredytem 1 ha użytków rolnych było o blisko 72% (podobnie w kraju) wyższe od przeciętnego.

Gospodarstwa rolne według kierunku produkcji rolniczej

Dla potrzeb niniejszej publikacji wyodrębniono następujące kierunki produkcji rolniczej:

- produkcja wyłącznie roślinna (w tym wyłącznie sadownictwo i warzywnictwo),
- produkcja wyłącznie zwierzęca,
- produkcja mieszana.

Wśród 52,5 tys. (w kraju 2172,2 tys.) gospodarstw rolnych, które w dniu 20 maja 2002 r. prowadziły działalność rolniczą największy udział stanowiły gospodarstwa prowadzące działalność mieszaną – 63,0% (w kraju 65,0%), następnie gospodarstwa prowadzące wyłącznie produkcję roślinną – 32,5% (w kraju 33,1%). Gospodarstwa zajmujące się wyłącznie produkcją zwierzęcą stanowiły zaledwie 4,4% (w kraju 1,9%) ogółu omawianych gospodarstw.

Tabl. 30. Gospodarstwa rolne według kierunku produkcji rolniczej i grup obszarowych użytków rolnych

Grupy obszarowe użytków rolnych	Ogółem	Produkujące		
		wyłącznie produkcja roślinna	wyłącznie produkcja zwierzęca	produkcja mieszana
O g ó ł e m	52476	17079	2335	33062
0 – 1 ha	12637	7385	1667	3585
1 – 2	5887	3083	254	2550
2 – 3	3222	1442	117	1663
3 – 5	4017	1366	95	2556

Tabl. 30. Gospodarstwa rolne według kierunku produkcji rolniczej i grup obszarowych użytków rolnych (dok.)

Grupy obszarowe użytków rolnych	Ogółem	Produkujące		
		wyłącznie produkcja roślinna	wyłącznie produkcja zwierzęca	produkcja mieszana
5 – 10	8637	1699	100	6838
10 – 15	7003	770	43	6190
15 – 20	3965	330	26	3609
20 – 30	3338	294	18	3026
30 – 50	2154	277	9	1868
50 – 100	1027	210	3	814
100 ha i więcej	589	223	3	363

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych zajmujących się wyłącznie produkcją roślinną lub wyłącznie produkcją zwierzęcą odnotowano w gospodarstwach najmniejszych o powierzchni do 1 ha użytków rolnych odpowiednio 58,4% i 13,2% ogółu gospodarstw omawianej grupy obszarowej użytków rolnych. W pozostałych gospodarstwach zdecydowanie przeważał odsetek gospodarstw prowadzących działalność mieszaną i wynosił od 43,3% w grupie obszarowej 1-2 ha użytków rolnych do 91,0% w grupie 15-20 ha użytków rolnych.

Największe gospodarstwa rolne odnotowano w grupie podmiotów prowadzących produkcję mieszaną – 17,18 ha (w kraju 8,60 ha) użytków rolnych, a najmniejsze w grupie prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą – 1,81 ha (w kraju 1,32 ha) użytków rolnych.

Wśród gospodarstw użytkujących wyłącznie własne użytki rolne dominowały podmioty prowadzące działalność mieszaną (65,5%), natomiast wśród gospodarstw użytkujących grunty wyłącznie dzierżawione – podmioty o roślinnym kierunku produkcji (52,2%).

W grupie podmiotów prowadzących działalność roślinną, podobnie jak w kraju, odnotowano wysoki odsetek (44,7%) gospodarstw o bardzo dobrej jakości użytków rolnych (wskaźnik jakości użytków rolnych 1 i więcej) i jednocześnie najniższy, wynoszący 20,8% odsetek gospodarstw posiadających grunty słabe o wskaźniku jakości poniżej 0,4. Jeszcze korzystniej omawiane odsetki kształtowały się w przypadku gospodarstw, które prowadziły wyłącznie produkcję sadowniczą i warzywniczą (odpowiednio 48,6% i 16,4%). Najniższy odsetek gospodarstw o bardzo dobrej jakości użytków rolnych wystąpił w grupie podmiotów prowadzących produkcję zwierzęcą (24,5%), a najwyższy odsetek gospodarstw posiadających grunty słabe odnotowano również w grupie podmiotów prowadzących produkcję zwierzęcą (37,6%).

Zdecydowana większość gospodarstw prowadzących działalność mieszaną i gospodarstw o roślinnym kierunku produkcji zajmowała się uprawą zbóż i ziemniaków. Odsetek podmiotów uprawiających zboża wynosił dla omawianych grup gospodarstw odpowiednio: 91,5% i 55,7% (w kraju 92,9% i 61,5%), a ziemniaków – odpowiednio: 82,7% i 49,5% (w kraju 86,6% i 57,3%).

W przypadku produkcji zwierzęcej zarówno wśród gospodarstw prowadzących działalność mieszaną, jak i wśród tych z działalnością wyłącznie zwierzęcą dominował chów drobiu kurzego, którym zajmowało się odpowiednio 74,1% i 49,5% (w kraju 76,2% i 55,7%) ogółu gospodarstw rolnych o wymienionych powyżej kierunkach produkcji.

Najwięcej gospodarstw wyposażonych w ciągniki znajdowało się wśród podmiotów prowadzących działalność mieszaną (73,3% ogółu gospodarstw tej grupy). Dla pozostałych gospodarstw odsetek ten kształtował się następująco:

- gospodarstwa o działalności roślinnej – 23,9% (w tym sadownicze i warzywnicze – 13,1%),
- gospodarstwa o działalności zwierzęcej – 14,3%.

Analiza celu produkcji gospodarstw rolnych o poszczególnych kierunkach produkcji wykazała, że:

- najwyższy odsetek gospodarstw produkujących wyłącznie na potrzeby własne wystąpił w grupie podmiotów prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą – 46,3% (w kraju 51,1%), a najniższy w gospodarstwach z produkcją mieszaną – 8,3% (w kraju 15,3%),
- najwyższy odsetek gospodarstw produkujących głównie na potrzeby własne wystąpił w grupie podmiotów prowadzących wyłącznie produkcję roślinną – 46,4% (w kraju 48,8%), a najniższy w gospodarstwach z produkcją mieszaną – 22,2% (w kraju 29,9%),
- najwyższy odsetek gospodarstw produkujących głównie na rynek wystąpił w grupie podmiotów prowadzących działalność mieszaną – 69,5% (w kraju 54,8%), a najniższy w gospodarstwach prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą – 16,4% (w kraju 12,0%).

Zaledwie 5,1% (w kraju 2,8%) ogółu gospodarstw rolnych, które w dniu 20 maja 2002 r. prowadziły działalność rolniczą, prowadziło zapisy i księgi rachunkowe. Wyższy odsetek odnotowano jedynie w grupie gospodarstw z działalnością mieszaną (5,7%). W gospodarstwach o pozostałych kierunkach produkcji, odsetek gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną wynosił: 4,1% w grupie podmiotów z produkcją wyłącznie roślinną oraz 3,8% – z produkcją wyłącznie zwierzęcą.

Odsetek użytkowników, którzy posiadali wykształcenie rolnicze lub ukończyli kurs rolniczy wynosił 61,3% w grupie gospodarstw prowadzących produkcję mieszaną, 36,4% w grupie gospodarstw z działalnością rolniczą wyłącznie roślinną i zaledwie 22,1% w przypadku gospodarstw prowadzących wyłącznie produkcję zwierzęcą.

Najwyższy odsetek gospodarstw rolnych, których użytkownik posiadał wyższe wykształcenie rolnicze wystąpił w grupie gospodarstw prowadzących działalność wyłącznie roślinną – 2,9% (wyłącznie sadowniczą i warzywniczą – 1,9%), a najniższy – gospodarstw z produkcją mieszaną (1,1%).